

Thema Promētheī in litterīs (pāgina 3)

1 Iam Graecus poēta Hēsiodus (quī inter annōs 750. et 650.¹ a. Chr. n. vīxit) prīmam fābulam antīquam dē Promētheō in carmine suō „Theogoniā“ nōtāvit. Hēsiodus in Theogoniā orīginem et geneālogiam deōrum Graecōrum tractat. In aliō carmine „Opera et diēs“ ad Promētheī fābulam novās cōgnitiōnēs addit –

Iuppiter poenae causā hominibus nōn solum ignem, sed etiam cūrā vacuae vītae instrūmenta dēmit atque Pandōrae arcānam aulam mittit.

Subiectiō verbōrum: Iuppiter hominēs afficit poenā (trestá) adēptiōne (odebráním) ignis. (Iam nōvimus = To už víme.) Secundum Hēsiodum praetereā (kromě toho) Iuppiter adimīt (bere, odnímá) hominibus instrūmenta, quae (které) hominēs adiūvābant (pomáhaly lidem) ad sēcūram vītam, et dat hominibus aulam Pandōrae.

Vīvō, ere, vīxī, –, – žít; fābula antīqua – ZDE: mýtus; nōtāre (1) – ZDE: zaznamenat, napsat; Theogonia, ae, f. – Theogonie, „O původu bohů“, název Hēsiodova díla; geneālogia, ae, f. – genealogie (=zkoumání vztahů a rodového původu); tractāre (1) – pojednávat (o čem? +AK.); diēs (5. dekl.) – dny; cūrā vacuus – bezstarostný, bezúdržbový;

2 Aeschylus ē fābulā dē Promētheō argūmentum tragoediae suae dūxit – titulus Aeschylī operis „Promētheus vincetus“ est.

Quamquam Aeschylī Promētheus aliquandō māgnoperē Iovem et aliōs deōs in proeliō cum Tītānīs (Tītānomachiā) adiūverat, tamen dominus deōrum creatōrem et adiūtorem hominum prōdidit et horrificē torquēbat.

Subiectiō verbōrum: Quamquam Promētheus fuit ē genere Tītānōrum, tamen in proeliō deōrum cum Tītānīs succurrit Olympēnīs (pomohl Olympanům). Sed Iuppiter obliviōnī dedit (zapomenul na) auxilium Promētheī, postquam (když) Promētheus hominēs creāverat et cūrāverat. Propter amōrem hominum (lásce k lidem) Promētheus apud Iovem incidit in odium (upadl v nemilost).

In Aeschylī tragoediā Promētheus hominēs etiam artem scrīptōriam, mathēmaticam, agricultūram, medicīnam scientiāsque docuit.

argūmentum dūcere – čerpat námět; vincetus, a, um – spoutaný; māgnoperē (adv.) – velmi; Tītānomachia, ae, f. – Titánomachie, boj bohů s Titány; horrificē (adv.) – strašlivě; ars scrīptōria – (znalost) psaní, umění psát;

¹ Čti: inter annōs septingentēsimum quīnquāgēsimum et sescentēsimum quīnquāgēsimum ante Christum nātum...

3 Animadversioe nostrā digna est Platōnis perceptiō Promētheī in dialogō „Prōtagorās“. Postquam deī hominēs aliaque animālia ex lutō et ignī formāverant, Promētheus cum frātre Epimētheō persōnīs creātīs variās nātūrās dōnābant. Quia Epimētheus stultus erat, dōna nātūrae animālibus dedit, sed hominēs nūdōs et armīs exūtōs relīquit. Inde Promētheus deīs ignem sollertiae subdūxit et hominibus dedit. In Platōnis philosophiā sollertia („techna“) appetitiōnem nātūrae („physim“) praeualet.

Explicātiō orīginis Promētheī nōminis (vysvětlení původu jména): *Secundum antiquīs (Podle starověkých lidí) nōmen Promētheī significābat hominem callidum (chytrého), ingeniōsum (tvořivého) et prōgressīuae cōgitātiōnis (s progresívním myšlením): Graecum praefixum (prefix) „prō“ significābat „ante“; Rādīcem (kořen) nōminis antīquī dērīvābant dē Graecō verbō „manthano“, id est „intellegō“; Et suffixum (sufix) „eus“ significābat ēgregium investigātōrem (předního myslitele). Platō bene nōvit suprā dictam (výše zmíněný) explicātiōnem orīginis Promētheī nōminis. Platō in dialogō „Prōtagorās“ adhibet (používá) nōmina Promētheī et Epimētheī ut contrāria (jako protikladná).*

Dignus, a, um – hoden (čeho? +ABL.); *perceptiō, ōnis, f.* – vnímání, chápání, pojetí; *Prōtagorās, ae, m.* (řec. nom., jinak dle 1. dekl.) – Prótagoras, (1. předsókratovský filozof a sofista, 2. Platónův dialog o sofistech a ctnosti); *postquam* (čas. spojka) – poté co; *persōna creāta* – živá bytost, stvoření; *nātūra, ae, f.* – ZDE: schopnost; *quia* (důvodová spojka) – protože; *armīs exūtus* – bezbranný; *relinquō, ere, līquī, lictum* – zanechat (koho v jakém stavu? +dvojí AK.); *techna, ae, f.* – techné, tvůrčí síla (platónský termín); *appetitiō nātūrae* – přirozený instinkt; *physis, is, f.* (AK. SG. -im) – fysis, přirozený instinkt (platónský termín); *praeualet, ēre, uī, –, –* mít převahu, být větší (než co? +AK.);